

VERVOLGING, BERECHTING EN MAGISTRATUUR / PROSECUTION, SENTENCING AND JUDICIARY**Bring on the money and the goods!***De nieuwe COIV-wet van 4 februari 2018 en de COL 9/2018*AN RAES^aJAN VAN DROOGBROECK^b

^a Verbindingsmagistraat, Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring (COIV) (Corresp.: an.raes@just.fgov.be)

^b Jurist, Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring (COIV)

1. INLEIDING

Het Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring (COIV) heeft een gloednieuwe wetgeving gekregen. De nieuwe wet van 4 februari 2018 ("COIV-wet", 2018) vervangt de wet van 26 maart 2003 en is in werking getreden op 1 juli 2018.

De nieuwe COIV-wet beoogt de werking en de slagkracht van het COIV te optimaliseren, zodat in beslag genomen en verbeurdverklarde geldsommen en goederen efficiënter kunnen worden beheerd. Hiertoe zijn bepaalde begrippen en de opdrachten van het COIV duidelijker omschreven in een meer gestructureerde en juridisch geactualiseerde tekst, weliswaar met behoud van de basisideeën van de COIV-wet van 2003. Daarnaast is de positie van het COIV overeenkomstig de EU-wetgeving wettelijk bevestigd.

Bij de strafrechtelijke inbeslagneming, de verbeurdverklaring en de teruggave van vermogensbestanddelen vervult het COIV vier wettelijke opdrachten:

- 1) het beheer van de in beslag genomen vermogensbestanddelen en het geïnformatiseerd beheer van de gegevens m.b.t. deze vermogensbestanddelen;
- 2) de tenuitvoerlegging van de gerechtelijke beslissingen;
- 3) het verstrekken van steun door middel van advies, operationele bijstand en opleiding;
- 4) het faciliteren van internationale samenwerking en het aanknopen en onderhouden van relaties met equivalente buitenlandse instellingen.

Hierna worden de belangrijkste nieuwigheden van de nieuwe COIV-wet weergegeven, ingedeeld volgens de opdrachten van het COIV. Als praktische leidraad voor de toepassing van de wet is tevens een nieuwe omzendbrief door het College van Procureurs-generaal uitgevaardigd, zijnde de COL 9/2018.¹ Enkele punten uit deze omzendbrief komen eveneens aan bod.

2. BEHEER VAN IN BESLAG GENOMEN VERMOGENSBESTANDELEN

Wanneer vermogensbestanddelen in beslag zijn genomen, maakt de COIV-wet een onderscheid tussen het waardevast, het verplicht en het facultatief beheer. Daarnaast kunnen vermogensbestanddelen ter beschikking worden gesteld van de federale politie. De nieuwe COIV-wet voert voornamelijk vernieuwingen door m.b.t. het waardevast beheer en het verplicht beheer.

¹ De omzendbrief nr. COL 9/2018 vervangt de omzendbrief nr. COL 7/2004.

2.1. Waardevast beheer

Om te voorkomen dat de loutere bewaring in natura van in beslag genomen vermogensbestanddelen zou leiden tot waardevermindering, schade of kosten die onevenredig zijn met hun waarde (rekening houdend met de duur van het strafrechtelijk onderzoek), kon de bevoegde magistraat reeds een maatregel van waardevast beheer bevelen. Meer bepaald betreft het een vervreemding, een teruggave tegen betaling van een geldsom, of een bewaring in natura door de griffie, door de beslagene of een derde met of zonder zekerheidsstelling.

Met de nieuwe COIV-wet is het openbaar ministerie, en in voorkomend geval de onderzoeksrechter, verplicht om binnen een termijn van drie maanden na de inbeslagname van motorvoertuigen, vaartuigen en vliegtuigen dergelijke maatregel te bevelen. Deze goederen zijn immers in sterke mate onderhevig aan een snelle waardevermindering en de bewaring ervan in natura kan leiden tot hoogoplopende gerechtskosten. Er kan worden beslist tot een teruggave ervan mits betaling van een geldsom of een vervreemding.

Verder is het openbaar ministerie of de onderzoeksrechter volgens de nieuwe COIV-wet ook verantwoordelijk voor vermogensbestanddelen die op het Belgisch grondgebied in beslag zijn genomen in uitvoering van een klassiek rechtshulpverzoek.² De regeling is geïnspireerd op en geldt tevens voor het Europees bevroingsbevel. Dit eveneens om hoogoplopende gerechtskosten te vermijden die ten laste zijn van de Belgische Staat. De wet bepaalt dat het openbaar ministerie of de onderzoeksrechter de bevoegde gerechtelijke autoriteit in de verzoekende staat vooraf in kennis stelt van de beslissing van waardevast beheer en vervolgens van het resultaat van de uitgevoerde beheersmaatregel.

2.2. Verplicht beheer

Het COIV stond reeds in voor het verplicht beheer van in beslag genomen geldsommen³ en geldsommen die in de plaats zijn getreden van vermogensbestanddelen die het voorwerp uitmaakten van een maatregel van waardevast beheer. Met de nieuwe COIV-wet is hieraan toegevoegd het verplicht beheer van getransfereerde creditsaldi van in beslag genomen bankrekeningen en in beslag genomen virtuele valuta.

De nieuwe COIV-wet voorziet dat het openbaar ministerie of de onderzoeksrechter binnen maximum drie maanden na de inbeslagname van een bankrekening opdracht geeft aan de financiële instelling om het saldo over te maken op de bankrekening van het COIV. Op deze wijze kunnen de gelden in geval van een teruggave of een opheffing van het strafbeslag worden aangewend voor de aanzuivering van publieke schulden (de wettelijke schuldcompensatie).

Vanaf nu is het verplicht beheer ook voorgeschreven van in beslag genomen virtuele valuta om een uniform, veilig en adequaat beheer ervan te faciliteren. Het COIV staat in voor het beheer (het opslaan) en de verkoop (vervreemding) van de virtuele valuta. Het COIV kan

2 Met toepassing van de wet van 20 mei 1997 betreffende de internationale samenwerking inzake de tenuitvoerlegging van inbeslagname en verbeurdverklaringen.

3 Deze valuta zijn bepaald bij KB van 17 mei 2018 tot uitvoering van de artikelen 8, § 3 en 18, § 1, 2° van de wet van 4 februari 2018 houdende de opdrachten en de samenstelling van het Centraal Orgaan voor de Inbeslagname en de Verbeurdverklaring. Voorheen waren de valuta opgenomen in bijlage van de omzendbrief COL nr. 7/2004. In het KB zijn de 10 valuta uit deze COL overgenomen, met toevoeging van 1 nieuwe valuta (zijnde de ZAR), rekening houdend met de diensten die de huisbankier van het COIV aanbiedt.

hiertoe een beroep doen op een gespecialiseerde lasthebber. Ondertussen is hiertoe een overheidsopdracht gegund. Daarnaast heeft de werkgroep virtuele valuta van het Expertisenetwerk Cybercrime van het College van Procureurs-generaal een handleiding virtuele valuta uitgewerkt voor de inbeslagneming en de verplichte overdracht aan het COIV van virtuele valuta.

Verder voorziet de nieuwe COL 9/2018 dat de in beslag genomen vermogensbestanddelen een zogenaamd SIN-nummer (*Single Identification number*) zullen krijgen, zoals voorzien in het PACOS project (*Pièce A Conviction – OvertuigingsStuk*). PACOS is een informaticatoepassing die is ontwikkeld binnen de geïntegreerde politie en in samenwerking met justitie om overtuigingsstukken te traceren doorheen de volledige ‘*chain of custody*’. Ieder beslag of beslagen goed zal één uniek nationaal nummer krijgen (SIN-nummer – zelfklevende etiketten met barcode zijn voorzien) en zal zo traceerbaar zijn voor alle actoren doorheen de strafrechtssketen. De toepassing wordt nu getest in een aantal testsites en zou in de loop van 2019 een veralgemeende toepassing moeten krijgen. Het moet aan het COIV toelaten om gestorte inbeslaggenomen gelden op zijn bankrekening dadelijk te identificeren.

2.3. *Facultatief beheer*

Het COIV kan zoals voorheen het beheer waarnemen van waardevolle voorwerpen die normaliter niet in aanmerking komen voor een maatregel van waardevast beheer en dus tijdens de ganse duur van de strafprocedure in natura moeten worden bewaard. Het kan gaan om bijvoorbeeld sierdiamanten, (authentieke) schilderijen en juwelen. Het COIV kan daarbij een beroep doen op gespecialiseerde lasthebbers die over de infrastructuur beschikken om een optimaal beheer te waarborgen (bankkluisen, musea,...).

Nieuw is wel dat de verzoekende korpschef van het openbaar ministerie het dossier kan voorleggen aan de Brusselse procureur-generaal als het COIV de goederen niet aanvaardt (bijvoorbeeld bij gebrek aan adequate capaciteit of om hoogoplopende gerechtskosten te vermijden). De procureur-generaal zal dan na overleg met de betrokken actoren beslissen of het COIV al dan niet moet instaan voor het beheer ervan.

2.4. *Terbeschikkingstelling van in beslag genomen goederen*

Ten slotte kunnen vermogensbestanddelen, die het voorwerp hebben uitgemaakt van een uitvoerbare beslissing tot vervreemding door de bevoegde magistraat, ter beschikking worden gesteld van de federale politie. In de praktijk betreft het voornamelijk voertuigen. De nieuwe COIV-wet versoepelt de voorwaarden voor de terbeschikkingstelling. De directeur van het COIV behoeft niet langer het voorafgaand akkoord van de magistraat die de vervreemding van het goed toestond, hij kan nu autonoom beslissen tot de terbeschikkingstelling.⁴

De procureur des Konings kan in beslag genomen goederen die voor onmiddellijke vernietiging in aanmerking komen ook voor een beperkte duur ter beschikking stellen van politiediensten of een wetenschappelijke instelling voor operationele of educatieve of weten-

4 De federale politie bepaalt aan welke dienst van de federale of lokale politie het vermogensbestanddeel ter beschikking wordt gesteld, met uitzondering van de politie-eenheid die het vermogensbestanddeel in beslag heeft genomen.

schappelijke doeleinden.⁵ Een parketmagistraat kan bijvoorbeeld een partij cannabis deels afstaan voor de opleiding van drugshonden.

3. TENUITVOERLEGGING VAN GERECHTELIJKE BESLISSINGEN

Het COIV voert de gerechtelijke beslissingen i.v.m. de door het COIV beheerde vermogensbestanddelen uit, enerzijds de teruggave en de opheffing van het strafbeslag en anderzijds de verbeurdverklaring.

3.1. *Teruggave en opheffing strafbeslag*

De nieuwe COIV-wet heeft expliciet een termijn bepaald voor de uitvoering door het COIV van de beslissing van het openbaar ministerie of de rechter tot teruggave van vermogensbestanddelen in bewaring bij het COIV. Met name uiterlijk binnen twee maanden na de kennisgeving van deze beslissing door de bevoegde gerechtelijke overheid. In uitzonderlijke gevallen is een verlenging van een maand mogelijk om een publieke schuldeiser toe te laten om aan het COIV alle nuttige informatie te kunnen meedelen die de publieke schuldvoordring staft.

Tevens is met de nieuwe wet een evocatieprocedure ingesteld (is een formalisering van een bestaande praktijk). Indien na een sepot of in een rechterlijke beslissing de bevoegde magistraat geen definitieve bestemming heeft gegeven aan de in beslag genomen geldsommen of goederen, kan de directeur van het COIV deze zelf bepalen. Hiertoe wordt voorafgaand een bericht gestuurd aan de magistraat.

De wet breidt verder het systeem van de wettelijke schuldcompensatie uit. Het COIV kan zoals voorheen na de opheffing van het strafbeslag diverse publieke schulden (geldboeten, fiscale en sociale schulden) inhouden op de uit te keren geldsom. Vanaf nu zullen fiscale en sociale overheidsdiensten in andere EU-lidstaten eveneens kunnen worden bevraagd om na te gaan of het de terug te geven gelden kan compenseren met publieke schulden van de begunstigde.

Bij de teruggave van de door het COIV beheerde geldsommen is ten slotte wettelijk voorzien dat deze worden verhoogd met intresten gegeneerd op de bankrekening van het COIV. Dit geldt niet bij een verbeurdverklaring (al dan niet met toewijzing aan de burgerlijke partij). De gehanteerde rentevoet is deze van de huisbankier van het COIV, in functie hiervan zullen al dan niet intresten worden uitgekeerd.

3.2. *Verbeurdverklaring*

De nieuwe COIV-wet bevestigt de ondersteunende rol die het COIV speelt bij de uitvoering van verbeurdverklaringen. Het COIV kan zoals voorheen een onderzoek openen naar de solvabiliteit van de veroordeelde en kan het centrale register van bankrekeningen bevragen dat is opgericht bij de Nationale Bank van België (CAP – Centraal Aanspreekpunt).

De tussenkomst van het COIV in strafrechtelijke uitvoeringsonderzoeken (SUO) is nu ook verankerd in de COIV-wet. Het COIV kan bijstand leveren aan de SUO-magistraat door het tijdelijk beheer van in beslag genomen vermogensbestanddelen van de veroordeelde of de

⁵ In artikel 28novies Sv. werd door de nieuwe COIV-wet een paragraaf 9 ingevoegd.

malafide derde, het bevragen van het CAP, of door het versturen van een bevraging naar het ARO-platform van de Europese Unie of het internationaal CARIN-netwerk i.v.m. mogelijke buitenlandse vermogensbestanddelen van de betrokkene (zie infra). Het openbaar ministerie kan een SUO eveneens delegeren aan het COIV, op verzoek van de bevoegde magistraat of op voorstel van de directeur van het COIV.

4. VERSTREKKEN VAN STEUN

Het COIV kan drie vormen van steun bieden aan gerechtelijke en administratieve overheden: advies, operationele bijstand en opleiding. De nieuwe COIV-wet omschrijft nader de diverse mogelijkheden van het COIV tot het verlenen van operationele bijstand.

Zo kan het COIV bij de vernietiging van in beslag genomen goederen (artikel 28novies Sv.) het parket ondersteunen bij de aanwijzing van een gespecialiseerde onderneming of openbare dienst die instaat voor de materiële destructie van illegale, waardeloze of gevaarlijke goederen. Het COIV staat niet zelf in voor de materiële vernietiging van de goederen, het kan wel raamcontracten afsluiten met derden.

Het COIV kan ook allerlei borgsommen beheren en terugbetalen bij de bestrijding van profijtgerichte criminaliteit (wat in het geval van een teruggave een wettelijke schuldcompensatie toelaat). De Deposito- en Consignatiekas blijft echter exclusief bevoegd voor de consignatie van borgsommen in het kader van de voorlopige hechtenis. Verder is voorzien dat een COIV-magistraat in (complexe) dossiers het openbaar ministerie ter zitting kan assisteren in de debatten over de confiscatie of de teruggave van in beslag genomen vermogensbestanddelen.

5. FACILITEREN VAN INTERNATIONALE SAMENWERKING

In de nieuwe COIV-wet is de aanwijzing van het COIV als enerzijds 'nationaal bureau voor het beheer van bevroren voorwerpen' (*asset management office* – AMO) en anderzijds 'gecentraliseerd bureau voor de ontneming van vermogensbestanddelen' (*asset recovery office* – ARO) wettelijk bevestigd. Overeenkomstig de EU-wetgeving dient elke EU-lidstaat een AMO en ARO in te stellen.

Het COIV is lid van twee internationale samenwerkingsverbanden:

- het ARO-platform (*Asset Recovery Office Platform* die alle ARO's samenbrengt van de Europese Unie) (Besluit 2007/845/JBZ);
- het internationale CARIN-netwerk (*Camden Asset Recovery Inter-Agency Network*: een informeel netwerk van magistraten en opsporingsambtenaren dat 56 landen omvat waaronder de EU lidstaten en 9 internationale organisatie en is daarnaast gelinkt aan 6 regionale wereldwijde netwerken).⁶

De nieuwe COIV-wet regelt de samenwerking met equivalente buitenlandse instellingen. Het COIV kan via zijn buitenlandse partners inlichtingen inwinnen over de vermogenssituatie van de verdachte of veroordeelde om de identificatie, de opsporing, de inbeslagneming, het beheer of de verbeurdverklaring van vermogensbestanddelen te vergemakkelijken. De bevoegde magistraat kan aan het COIV een verzoek richten om een ARO/CARIN bevraging uit te voeren. Op deze wijze kan worden beoordeeld of het opportuun is om een klassiek

⁶ <https://www.carin.network/>

rechtshulpverzoek, een EU-bevriezingsbevel, een EU-onderzoeksbevel (enkel indien voor vermogensbestanddelen) of een EU-confiscatiebevel op te stellen. Het COIV kan eveneens bijstand verlenen bij het opstellen of uitvoeren van deze internationale en Europese instrumenten.

De verschillende nieuwigheden in de gemoderniseerde COIV-wet moeten aan het COIV toelaten om volop zijn rol te kunnen spelen, zowel nationaal als internationaal, als partner in de buitgerichte aanpak van criminaliteit.

REFERENTIES

Besluit 2007/845/JBZ van de Raad van 6 december 2007 betreffende de samenwerking tussen de nationale bureaus voor de ontneming van vermogensbestanddelen op het gebied van de opsporing en de identificatie van opbrengsten van misdrijven of andere vermogensbestanddelen die hun oorsprong vinden in misdrijven.

Koninklijk besluit van 17 mei 2018 tot uitvoering van de artikelen 8, § 3 en 18, § 1, 2° van de wet van 4 februari 2018 houdende de opdrachten en de samenstelling van het Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring, *BS* 28 mei 2018.

Omzendbrief nr. COL 9/2018 betreffende de Wet houdende de opdrachten van het Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring, *BS* 26 februari 2018.

Wet van 20 mei 1997 betreffende de internationale samenwerking inzake de tenuitvoerlegging van inbeslagnemingen en verbeurdverklaringen, *BS* 3 juli 1997.

Wet 4 februari 2018 houdende de opdrachten van het Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring (“COIV-wet”), *BS* 26 februari 2018.